

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Gf.III.30.034/2022/6.

A felperes:

felperes neve Zrt. (felperes székhelye)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nagy Péter Pál ügyvéd, ügyvédi iroda címe)

Az alperes:

alperes neve. (alperes székhelye)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Gera István ügyvéd (ügyvéd címe)

A per tárgya:

Felmondás jogszerűségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és megfellebbezett határozatának a száma:

Gyulai Törvényszék 10.G.20.108/2021/18.

A fellebbező fél és a fellebbezés sorszáma:

A felperes, 10.G.20.108/2021/19.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

INDOKOLÁS

A tényállás

[1] A közüzemi ivóvízszolgáltatást végző felperes jogelődjének (továbbiakban felperes) szolgáltatási területén a rendelkezésre álló egyes vizek minősége nem felelt meg az Európai Unió által meghatározott egészségügyi határértékeknek, ezért a 2000-es évek végén a felperes megkezdte annak vizsgálatát, hogy miként tud az előírásoknak megfelelő mennyiségű egészséges ivóvizet biztosítani fogyasztói számára. Ennek során merült fel, hogy a ország 1 nevei település neve megye vízbázisát forrásként használva egy újonnan kiépítendő, Magyarországot és ország 1 neve összekötő nemzetközi csőhálózat biztosítsa a szükséges vizet. A beruházás főbb résztvevői a felperes, az település nevei Vízművek, valamint az általuk 50-50%-os részesedéssel alapított közös vállalat, az alperes voltak.

[2] Az település nevei Vízművek és felperes 2010. január 20. napján együttműködést deklaráló, konzorcium létrehozására irányuló szerződést írt alá a határon átvelő vízátvezetés megvalósíthatósági tanulmányának elkészítésére, majd 2010. december 16-án a felperes közgyűlése felhatalmazást adott az alperes megalapítására. Ugyanekkor a vízátvezetéssel kapcsolatos projekt megvalósíthatósági tanulmányát a felperes közgyűlése jóváhagyta. A következő lépésként 2011. március 23-án megjelent a magyar-ország 1 neve határt keresztező vízszállító vezetékkel kapcsolatos együttműködésről szóló megállapodás létrehozására adott felhatalmazásról szóló 27/2011 (III.23.) ME határozat. Az ME határozat egyetértést fejezett ki a Magyar Köztársaság Kormánya és ország 1 neve Kormánya között a magyar-ország 1 neve államhatárt keresztező vízszállító vezetékkel kapcsolatos együttműködésről szóló megállapodás létrehozására.

[3] A felperes és az település nevei Vízművek, valamint az település neve Megyei Tanács 2011. április 7-én három oldalú megállapodást írtak alá, majd 2011. április 8-án került sor az alperes megalapítására. A Dél-alföldi Ivóvíz minőség javító programban résztvevő önkormányzatok 2011. július 27-én együttműködési megállapodást írtak alá az település nevei vízátvezetésre épülő egészséges ivóvízellátás megvalósítása érdekében.

[4] Ugyanezen a napon a felperes és az alperes aláírták a „Tagi kölcsön keretszerződés beruházás finanszírozására” elnevezésű szerződést a beruházási költségek fedezetének biztosítására. A kölcsönszerződés VII/1. pontjában a magyar jogot, kiemelten is nevesítve az akkor hatályos Polgári Törvénykönyv (rPtk.) rendelkezését jelölték meg a felek, mint a jogviszonyukra irányadó jogot. A kölcsönszerződés 7/4. pontjában a

kölcsönszerződésből eredő jövőbeli jogvitáik eldöntésére a megye neve Bíróságot kötötték ki a felek, amelynek a Gyulai Törvényszék a jogutódja. A kölcsönszerződés – annak I/2. és a II/1-2. pontjai szerint – kifejezetten arra jött létre, hogy a beruházás megvalósításához alperes számára megfelelő anyagi források álljanak rendelkezésre. A felperes vállalta a kölcsönszerződés III/3. pontjában meghatározott 7 653 000 euró összegű tagi kölcsön nyújtását, ebből felperes ténylegesen 5 475 039,43 euró kifizetést teljesített.

[5] Ezzel párhuzamosan sor került az alperes és a társulási tagok tulajdonközössége, az érintett települési önkormányzatok közössége közötti együttműködési szerződés aláírására, majd a felperes és az alperes megkötötték a vízáradási szerződést is. Az település neve Megyei Tanács és az alperes 2011. december 21-én aláírták a koncessziós szerződést 20 település neve megyei kút alperes általi koncesszióba vételéről a beruházáshoz szükséges víz biztosítása érdekében.

[6] A továbbiakban megjelent a magyar-ország 1 neve államhatárt metsző vízszállító vezeték építésének és üzemeltetésének szabályozásáról szóló megállapodás szövegének végleges megállapítására adott felhatalmazásról szóló 1055/2012 (III.19.) Kormányhatározat, mely szerint a kormány egyetért a Magyarország Kormánya és ország 1 neve Kormánya között a magyar-ország 1 neve államhatárt metsző visszaállító vezeték építésének és üzemeltetésének szabályozásáról szóló megállapodás bemutatott szövegével.

[7] A 2012-ben megindult tervezési pályázati eljárás érvényes és eredményes lezárása 2012. május 21-én megtörtént, ennek eredményeként az alperes a B...Kft.-vel kötött szerződést. Az alperes és a ország 1 neve Nemzeti Hidrológiai és Vízgazdálkodási Intézetnek a vízbázis matematikai modellezésére, a hosszú távon kitermelhető optimális vízhozam meghatározására, és a felszín alatti vizekben lévő szennyezőanyagok vándorlásának matematikai modelljére irányuló tanulmány elkészítésére adott megbízást.

[8] A magyar kormány 2013. április 30-án elfogadta az ivóvíz minőség javító program keretében megye neve ivóvíz minőség javító program megvalósításához szükséges intézkedésekről szóló 1244/2013. (IV.30.) Kormányhatározatot. Ennek 3. pontja szerint a kormány felhívja a belügyminisztert és a nemzeti fejlesztési minisztert, hogy az ivóvízminőségjavító beruházás saját hatáskörben történő megvalósításáról szóló 1247/2013. (IV.30.) Kormány határozatban kijelölt projekt gazda és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a hazai vízbázisok hasznosításán alapuló változat műszaki tartalmának aktualizálását kezdeményezze annak érdekében, hogy a teljes projekt a módosított műszaki tartalommal benyújtható legyen.

[9] A ország 1 neve Nemzeti Vízügyi Igazgatóság 2013. október 8. napján kiadta a beruházás ország 1 nevei szakaszára a vízjogi engedélyt, majd 2013. november 7. napján, az település nevei Környezetvédelmi Hatóság kiadta a beruházás ország 1 nevei szakaszára a környezetvédelmi engedélyt is. A következő évben elkészültek a ország 1 neve területet érintő beruházás kiviteli tenderkiírásai, majd 2015. november 12-én ország 1 neve területén megkezdődött a beruházás kivitelezése.

[10] A felperes 2017. július 4-én felfüggesztette a ország 1 nevei beruházás forrásának biztosítását szolgáló tagi kölcsönök folyósítását a felperes igazgatóságának

50/2017. (VII.04.) határozata alapján. A felperes erről levélben tájékoztatta az alperest. Az alperes 2017. július és októbere között, valamint 2019. novemberében felperesnek küldött leveleiben vitatta a felperes eljárásának – azaz a kifizetés felfüggesztésének – szerződésszerűségét, illetve a szerződése megszűnésére vonatkozó felperesi állásponttal sem értett egyet. Álláspontja szerint a felperesnek folyósítani kellett volna a tagi kölcsönt és biztosítani kellett volna a működési forrásokat. Az település nevei Vízművek 2017. augusztus 8-án levélben tájékoztatta a felperest, hogy álláspontja szerint a fenti igazgatósági határozat elfogadása a kölcsönszerződés megszegését jelenti, amely „anyagi és etikai” következményekkel jár. A felperes 2017. augusztus 11-én levélben tájékoztatta az alperest, hogy a tagi kölcsön folyósításával kapcsolatban milyen álláspontot foglalt el. A felperes közgyűlése a 23/2017. (november 7.) határozatával kötelezte igazgatóságát, hogy a tagi kölcsön folyósításának felfüggesztését tartsa fenn, egyúttal kötelezte az igazgatóságot arra, hogy az alperes működését 2018. december 31-ig a már elkészült projekt elemek megőrzésének érdekében a működési költség erejéig biztosítsa havi elszámolásban. A felperes erről levélben tájékoztatta az alperest, majd 2018. január 3. napján megtörtént az alperes működési költségeinek 2018. évi finanszírozására irányuló megállapodás aláírása.

[11] A Külgazdasági és Külügyminisztérium 2018. szeptember 26-án tájékoztató levelet írt, amelyben egyértelművé tette, hogy a magyar kormány a forrásvesztés elkerülése érdekében felülvizsgálta korábbi álláspontját és már nincs magyar kormányzati szándék a magyar-ország 1 neve kormányközi megállapodás megkötésére, különös figyelemmel az elfogadott 1244/2013. (IV.30.) kormányhatározatra is. A kormány korábbi döntését felülvizsgálva olyan műszaki tartalommal való megvalósítást írt elő, amely kizárólag hazai vízbázisok hasznosításán alapul.

[12] A felperes válaszlevelet küldött az alperes, az település nevei Vízművek és az település neve megyei Tanács által kezdeményezett találkozó kapcsán, majd 2019. novemberében az település neve megyei Tanács felmondta a koncessziós szerződést.

[13] Az alperes közgyűlése 2019. október 10. és 25. között döntött az alperes fizetéseképtelenségi eljárásának kezdeményezéséről. A felperes 2019. október 30-án levélben tájékoztatta az alperest és az település nevei Vízműveket, hogy a beruházás keretében kötött minden szerződést megszüntnek tekinti a beruházás ellehetetlenülése miatt. Az alperes válaszlévélben tájékoztatta a felperest, hogy nem ért egyet a szerződések megszűnésével. Az alperessel szemben 2019. november 18-án indult meg ország 1 neveiában a fizetéseképtelenségi eljárás.

[14] A felperes 2019. november 18-án felmondta a kölcsönszerződést, és elszámolást kezdeményezett az alperesnél.

[15] A felperes 2020. augusztus 18-án fizetési értesítést kapott, amelyből kitűnt, hogy az település nevei Vízművek 3 017 903,64 ország 1 neve lei összegű követelést kíván érvényesíteni a felperessel szemben az együttműködési szerződés alapján.

A felperes a jogviszony fennálltának időszakában 5 475 039,43 eurót folyósított, 2 087 960,57 euró összeg folyósítása elmaradt

[16] A felperes bejelentett hitelezői igényét az felszámoló neve felszámoló nem vitatta, a település 2 neve Táblabírótság a felszámolási eljárásban hozott 611/2020. 12-22. számú határozatával 30 763 745,22 lei összeggel nyilvántartásba vette, a határozat indokolása szerint az adós és más hitelező a követelést nem vitatta.

[17] Az település nevei Törvényszék 2021. október 4-én 319/108/2021. számú határozatával ezen eljárásra tekintettel a 1215/2012. rendelet 30. cikk (1) bekezdés szerint, a C-406/92 számú határozat szerinti értelmezés alapján felfüggesztette eljárását, amely a gazdálkodó szervezet neve SA felperes keresete alapján indult az település neve Megyei Tanács és a jelen per felperese ellen, amiben a felperes viszontkeresetet terjesztett elő az együttműködési szerződés felmondása tárgyában.

Kereset és védekezés

[18] A felperes keresetében kérte, a bíróság állapítsa meg, hogy a felek között 2011. július 27-én létrejött tagi kölcsön keretszerződés beruházás finanszírozására elnevezésű kölcsönszerződés alapján jogszerűen járt el, amikor 2017. július 4-én a további kölcsön összeg nyújtást felfüggesztette, majd pedig amikor 2019. november 18-án a szerződést felmondta, melyből következően további kötelezettség nem terheli. A kereset jogalapját az 1959-es rPtk. 524. § (1) bekezdésére és az 525. § (1) bekezdés a) pontjára alapította.

[19] A Pp. 172. § (3) bekezdése kapcsán arra hivatkozott, hogy ezidáig 5 475 039,43 euró tagi kölcsönt folyósított, és megállapítás hiányában fennáll annak a veszélye, hogy alperes a fennmaradó 2 087 960,57 eurót még követelni fogja. Erre készülve olyan tartalékokat kellene képeznie, amire nem képes és gazdálkodása ellehetetlenülne, miután az település nevei Vízművek is kilátásba helyezte követelés érvényesítését. Marasztalás azért nem kérhető, mert a felperesi magatartás jogszerűségének megállapítására irányul a kereset, másrészt pedig már megszűnt a kölcsönszerződés, így jogviszony hiányában nincs lehetőség marasztalásra.

[20] Kifejtette, a csővezeték hálózat megépítésének előfeltételeként egy nemzetközi jogi feltétel is fennállt ahhoz, hogy a csővezeték átléphesse a magyar ország 1 neve országhatárt; a két állam között kormányközi szerződés megkötése lett volna szükséges. Az államhatár vonalának megállapítását tartalmazó egyes nemzetközi szerződések és határ okmányok kihirdetéséről szóló 2009. évi XII. törvény kihirdette a Magyar Népköztársaság Kormánya és a ország 1 neve Szocialista Köztársaság Kormánya között a magyar ország 1 neve államhatár rendjéről, határkérdésekben való együttműködéséről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló, Budapesten 1983. október 28. napján aláírt egyezményt, amelynek 6. cikke értelmében a közúti közlekedési, vasúti, vám-és határőrségi létesítményeken kívül tilos minden építkezés, kivéve a felek eltérő megállapodása esetén.

[21] Utalt arra is, hogy az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 3. § -a alapján minden határvonalat keresztező műtárgy akkor építhető meg, ha ezt a magyar-ország 1 neve nemzetközi szerződés lehetővé teszi, valamint a munkálatokat előzetesen jóváhagyja a

határbizottság. A felperes cáfolta, hogy a kormányközi megállapodás hiánya érdekkörében felmerült okra volt visszavezethető. Két szuverén állam szerződéskötésének elmaradásával kapcsolatban a bíróság nem rendelkezik kompetenciával. A közjogi akadály ellehetetlenítő körülménye volt a beruházásnak, amely a magánjogi feleknek nem felróható. Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség teljesítésének elmulasztását vitatta, másrészt állította, hogy ez nem érintette a kölcsönszerződés felmondhatóságát. Az alperes a felperes felelősségét vetette fel, ezért jogmegóvás érdekében a megállapítási kereset előterjesztésének helye van.

[22] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a Miniszterelnöki Határozatból, a Kormány Határozataiból, valamint a Külgazdasági és Külügyminisztérium tájékoztató leveléből az állapítható meg, hogy a felperes hatályos kormányközi megállapodás hiányában, megfelelő biztosíték nélkül kezdte meg a közös beruházást a ország 1 nevei partnerével. Kifejtette, hogy a magyarországi szakasz megépítésének hiánya is közrejátszott a felperesi finanszírozás felfüggesztésében és a kölcsönszerződés felmondásában. A felperes megszegte a tagi kölcsön keretszerződés beruházás finanszírozására elnevezésű kölcsönszerződést. A kockázat fennállását abban jelölte meg felperesi közgyűlés, hogy a magyar-ország 1 neve kormányközi megállapodás, valamint a víz átvételhez szükséges létesítmények magyarországi szakaszának beruházására irányuló érvényes szerződések hiányoztak, az együttműködési megállapodás megsértésén pedig a finanszírozás felfüggesztése nem alapulhat, erre az nem adhat okot, hogy a magyarországi szakasz kivitelezése meg sem kezdődött. A kölcsönszerződést és a szerződéssel összefüggésben kötött egyéb szerződéseket is sértik felperes határozatai.

[23] Alperes hivatkozott továbbá arra is, vizsgálandó még, hogy a beruházásnak a kormányközi megállapodás hiánya miatti megghiúsulása melyik fél érdekkörében felmerült okra vezethető vissza. A kormányközi szerződés hiányában nemzetközi szerződéseket a felperes nem is köthetett volna, miután a felperes ezen nemzetközi szerződés hiányában kötötte meg a saját szerződését, a 2013-as Kormányhatározatból tudomására jutott, hogy a magyar kormány olyan műszaki tartalommal való megvalósítást írt elő, amely kizárólag hazai vízbázisok hasznosításán alapul, minderről partnereit azonban nem tájékoztatta. Együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét ezért megsértette és mintegy 6 év eltelte után intézkedett a felmondásról. A kormány álláspontjának tudatában nem tett intézkedéseket a szerződés vonatkozásában, felelőssége ezért fennáll. Utólag a nemzetközi szerződés hiányára nem hivatkozhat. A kihirdetés után kellett volna intézkedéseket tennie a kárenyhítési kötelezettsége körében. A kár minimalizálható lett volna, azonban felperes gondatlan magatartásával az alperes működését ellehetetlenítette, az alperes ellen emiatt fizetésképtelenségi eljárás is indult.

Az elsőfokú bíróság döntése és annak indokai

[24] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és a felperest kötelezte perköltség fizetésre alperes javára. A bíróság ítélete jogi indokolásában vizsgálta a megállapítási kereset feltételeinek fennálltát. Elsődlegesen a joghatóság kérdéskörében a felek szerződési kikötéséből indult ki. Az irányadó Európai Parlament és a Tanács rendeleteire hivatkozva rögzítette, hogy a felek joghatósági kikötése folytán joghatósága kizárólagos. A felek megállapodásukban megválasztották az alkalmazandó jogot is, mely jelen esetben az

1959. évi rPtk., utalt továbbá az NMJ Tv. 66. §-ára, mely szerint magyar bíróság eljárására a magyar jog alkalmazandó.

[25] A felperes kölcsön felfüggesztése és a szerződés felmondásának jogszerűsége megállapítása iránti keresete kapcsán hivatalból vizsgálta a Pp. 172. § (3) bekezdés előírása szerinti konjunktív feltételek fennálltát. Rögzítette, a megállapítási kereset indításának egyrészt előfeltétele a jogvédelmi szükséglet, érdek megléte, másrészt annak a feltételnek is fenn kell, állnia, hogy a felperes marasztalást (teljesítést) a jogviszony természeténél fogva ne követelhesen.

[26] A bíróság elsőként a perbeli jogviszony természetét, az anyagi jogi igény jellegét vizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy a marasztalásnak tárgya lehet a relatív jogviszonyból, vagyis a kölcsönszerződésből eredő szolgáltatás, melynek teljesítését követelheti a felperes. Ez a felmondással lejárttá tett pénzkövetelés megfizetésére kötelezés önkéntes teljesítés hiányában. A rPtk. felmondással kapcsolatos, valamint kölcsönszerződésre vonatkozó szabályainak ismertetése nyomán a bíróság rögzítette; a felmondás a szerződést megszünteti, ebből következően a felek további szolgáltatással nem tartoznak, egyúttal megnyílik a kölcsönösszeg visszakövetelésére való jog, erre tekintettel a lejárati hiánya nem zárja ki a marasztalás követelhetőségét. A felperes igényérvényesítésének lehetőségét illetően a bíróság utalt a Cstv. 38. § (3) bekezdésére, figyelemmel arra, hogy az alperes felszámolási eljárás alatt áll, így ezen eljárás keretében van módja a felperesnek igényt érvényesítenie a felmondást követően. A jogérvényesítés rendjét meghatározó szabályok alapján a bíróság megállapította, a marasztalás keresettel követelhetősége egyéb okból kizárt, hiszen a követelés felszámolási eljárás keretei között érvényesíthető az alperessel, mint adóssal szemben.

[27] A jogvédelmi szükséglet vagy érdek meglétét illetően a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a jog megállapítása mennyiben szükséges a felperes jogvédelméhez és ez mennyire alkalmas eszköz ehhez. A megállapítási kereset az anyagi jogi igény perbeli érvényesíthetőségének egyik formája, de vannak perjogi megfontolásokból fakadó korlátai. A bíróság megállapította e körben, hogy a felperesnek jogvédelmi szüksége nem áll fenn, miután a felmondás közlésével, illetve a további tagi kölcsön kifizetés felfüggesztésével kialakult jogi helyzet megváltozott. Másik oldalról pedig a jogvédelemhez akként férhet hozzá alperes, hogy a felszámolási eljárásban adósként vitatja a felperesi követelést. A bíróság megjegyezte, a ország 1 nevei felszámolási eljárásban erre azonban nem került sor.

[28] A bíróság a jogvédelmi szükség szempontjából azt is vizsgálta, hogy az alperes indíthat-e marasztalási pert. Megállapította, egy ilyen perben fennáll a felmondás jogszerűségére alapított felperesi védekezés lehetősége. Felperes, így az általa alaptalannak tekintett igény teljesítésének megtagadásával élhet. Az alperes perindítása esetén a felperesi kereset alapjául szolgáló érvek védekezéskénti előadásának nincs akadálya. A bírói gyakorlat által kialakított elvek szerint a keresettel szembeni védekezésként felhozható igény nem érvényesíthető önálló megállapítási keresetként, mivel ilyen esetben a jogmegóvási szükséglet hiányában nem állnak fenn a megállapítási kereset eljárásjogi feltételei. Ezt a bírói gyakorlatot a perek megkettőződésének veszélye alakította ki, ennek elkerülése érdekében nem megengedhető az ilyen típusú nemleges megállapítási perindítás. A felperes által hivatkozott gazdasági érdekek a jogi érdekelttség megalapozásához nem elegendők. A felperes olyan jogkövetkezményre nem hivatkozott, mely még az ellenérdekű fél perindítása

előtt elhárítandó lenne a megállapítási keresettel. A fizetési felszólítást vitató levél kapcsán a bíróság utalt arra, önmagában a jogérvényesítéssel fenyegetettség nem eredményez jogvédelmi szükséghelyzetet. A megállapítási kereset előfeltétele, vagyis a jogvédelmi szükséghelyzet hiánya miatt került sor a kereset elutasítására, mely nem eredményez ítélt dolgot a felperessel szembeni marasztalási kereset előterjesztése esetén a felmondási jog fennálltára, illetve a szerződés megszűnésére alapított védekezés lehetsége felperes számára fennmtelepülés neve.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[29] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását és megállapítási keresetének helyt adást. A Pp. 172. § (3) bekezdésének, valamint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás jelen fellebbezés elbírálása szempontjából releváns részeinek idézése nyomán a marasztalási kereset lehetőségét illetően felperes kifejtette, a marasztalási kereset kizártságával kapcsolatos elsőfokú ítéleti érvelés téves, a felperes marasztalást legfeljebb a már folyósított részösszeg visszakövetelésére nézve kérhetne. Ez azonban nem a jelen per tárgya, ezt az igényét a ország 1 neve felszámolási eljárásban érvényesíti. Az alperes követelhetne a végül nem folyósított kölcsönrész tekintetében marasztalást, de ilyen viszontkereset a perben nem volt. A nem folyósított kölcsönrész vonatkozásában az alperesnek nincs marasztalás iránti követelése.

[30] A jogmegóvás szükségességét illetően nem fogadható el az az elsőfokú ítéleti álláspont, hogy a felperesnek be kellene várnia amíg az alperes a nem folyósított kölcsön érvényesítése iránt egyszer majd a jövőben beperli őt. A BDT2009. 2143 számú eseti döntés tényállása eltérő, ott párhuzamosan folyt megállapítási és marasztalási peres eljárás, de jelen esetben marasztalási pert az alperes még nem indított. A hivatkozott további jogesetek is jelen perre nézve irrelevánsak.

[31] Felperes hangsúlyozta, az alperes követelését lebegteti, ezzel kapcsolatban a perben is tett nyilatkozatokat annak ellenére, hogy azt még ténylegesen nem érvényesítette. A felperes számára ez hátrányos, a cég alaptőkéjének közel 60%-át teszi ki az alperes által megjelölt nagyságrendű követelés. Felperes vagyona nagyrésze törzsvagyon, a likvid tőkéje érdemben nincs, a tulajdonosok a költségvetésből gazdálkodnak. A felperes összegzésként hangsúlyozta, nincs olyan szabály, amely norma szintjén előírná, hogy jogérvényesítéssel fenyegetettség nem eredményez jogvédelmi szükséghelyzetet. Jelen esetben az adott fenyegetettség és az összes körülmény mérlegelésével dönthető el, hogy az ítéleti megállapítással kért jogmegóvás szükséges-e. A felperes, mint közüzem zavartalan működését fenyegeti az alaptőkéje felét meghaladó, „lebegtetett” követelés, illetve az is fenyegeti, hogy a követelésre tekintettel céltartalékot kell képeznie, mely azzal jár, hogy működő tőkének jelentős része ezáltal inaktívvá válik. Megjegyezte, az alperes maga sem vitatta a megállapítási petitum megengedhetőségét.

[32] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helyes indokok alapján történő helybenhagyására irányult.

Az ítéltábla döntésének indokai

[33] A fellebbezés nem alapos.

[34] A felperes fellebbezésében álláspontját fenntartva, továbbra is állította, hogy az általa előterjesztett nemleges megállapítási kereset Pp. 172. § (3) bekezdés szerinti valamennyi törvényi feltételének megfelel. Elsősorban a jogmegóvás szükségességét hangsúlyozva állította arra tekintettel, hogy az alperes írásbeli fizetési felszólításán túl a jelen perben is fenntartotta az igényérvényesítés lehetőségét, mely jogi érdekeit sértő bizonytalanságot jelent számára. Ismét felhozta, hogy felmerül a tartalékképzés szükségessége, tekintve, hogy saját alaptőkéjének közel 60%-át teszi ki az alperes által „lebegtetett” követelés. Ennek bármikori érvényesítése esetén egy külföldi bíróság előre nem látható döntésének való kitettség bizonytalan jogi helyzetet teremt számára.

[35] A megállapítási kereset célját vizsgálva e keresetfajta speciális tartalmi elemeiből, feltételeiből kell kiindulni. A felperes keresetében az alperessel korábban megkötött tagi kölcsönszerződés, mint jogviszony megszűnését kérte megállapítani, melynek célja, hogy a nem vitatottan még nem nyújtott tagi kölcsönösszeg utólagos teljesítése alól mentesüljön. A törvényi szövegezésből egyértelműen adódik, hogy a megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának tárgyában terjeszthető elő. Az ilyen típusú keresetindításnak két együttes szükségszerű, konjunktív feltétele van. Egyrészt szükséges, hogy a jogvédelem a felperest az alperessel szemben illesse meg, másrészt a felperes marasztalást (teljesítést) a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból ne követelhesen. Mindezen előfeltételekre a felperesnek már a keresetlevélben ki kell térnie, azok érdemi, azaz tényleges fennállásának vizsgálata a per érdemére tartozik. Amennyiben a felperest nem az alperessel szemben illeti meg jogvédelem vagy a jogvédelem a felperest valójában nem illeti meg, a keresetet érdemben kell elutasítani. A Pp. egyértelműen rögzíti a bírói gyakorlat által korábban is alkalmazott elvet, hogy a törvényes feltételek fennállását a bíróság hivatalból vizsgálja, ahogy ezt helyesen tette az elsőfokú bíróság is.

[36] A részletesen megállapított tényállásból, illetve a felperesi nyilatkozatokból kitűnik, hogy a felperes az alperessel korábban létrehozott jogviszonyt a felmondás útján már megszüntetnek tekinti. Az időközben bekövetkezett külső körülményváltozások (a projekt leállítás), az annak megvalósításához szükséges tagi kölcsön útján történő tőkebiztosítást már nem teszi szükségessé. Ez alapján egyértelmű felperesi jogi álláspont fogalmazódott meg arra nézve, hogy a további tagi kölcsönnyújtásra a szerződés megszüntetése miatt már nem köteles, ilyen jogalapon az alperes vele szemben követelést nem támaszthat. A jelen perbeli – részben –nemleges megállapítási kereset célja, hogy egy esetleges alperes által kezdeményezett marasztalási pert megelőzően, bebiztosítva a felperest, a bíróság állapítsa meg az alperessel szembeni tagi kölcsönfizetési kötelezettségének megszűnését, vagyis, hogy e jogcímen kötelezettsége már nincsen.

[37] Az ilyen típusú nemleges megállapítási keresetet a bírói gyakorlat egyértelműen nem fogadja el a Pp. 172. § (3) bekezdés körébe sorolhatónak. A keresettel szemben felhozható védekezés önálló megállapítási keresetként történő érvényesítésének megengedése ugyanis azt eredményezhetné, hogy a követelés fennállása és az azzal szemben felhozható

érdemi védekezés tárgyában két – esetleg egymástól eltérő rendelkezésű – külön bírósági ítélet is születhetne. A felperes által jelen esetben benyújtott keresetben felhozott jogi érvelés az alperes követelésével szemben érdemi védekezésként érvényesíthető, ennek előterjesztésére már felperes részéről – peren kívül – alperes irányában sor is került, a Pp. 172. § (3) bekezdés szerint megkívánt jogmegóvási szükséghelyzet, ezért nem áll fenn.

[38] A felperes fellebbezésében utalt arra, hogy esetlegesen tartalékképzés válik szükségessé, ha az alperes jogi úton igényt fog érvényesíteni vele szemben, ennek jogszabályi háttérét azonban nem tárta fel. A számvitelről szóló 2000. évi C. tv. 41. § (1) bekezdés céltartalékképzéssel kapcsolatos rendelkezései szerint az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot kell képezni a szükséges mértékben azokra a múltbeli, illetve folyamatban lévő ügyletekből, szerződésből származó, harmadik felekkel szembeni fizetési kötelezettségekre, ideértve az ún. függő kötelezettséget is. Az Sztv. 3. § (8) bekezdés 14. pontjának értelmező rendelkezése szerint, pénzeszközeire vonatkozó függő kötelezettségek közé tartoznak a le nem zárt peres ügyekkel kapcsolatban várható kötelezettségek. Az említett rendelkezésekből egyértelműen kitűnik, hogy csak már megindult, de még le nem zárt peres ügy esetében van céltartalékképzési kötelezettség. Az ítéltábla utal még a 46/2009. számviteli kérdésre adott adóhatósági válasza is, mely ugyancsak azt a jogszabályértelmezést teszi egyértelművé, hogy csak olyan vállalkozásnak van ilyen kötelezettsége, aki ellen a pert már megindították és az folyamatban van. A megképzett céltartaléknak a per végső kimeneteléig a könyvekben szerepelnie kell és attól függően kell azt fenntartani, hogy mi a bíróság jogerős ítéletének eredménye. Hangsúlyozandó ezzel kapcsolatban, a jelen esetben nem merült fel peradat arra nézve, hogy az alperes részéről perindításra sor került volna, ilyen szándékáról jelen perben nem nyilatkozott az alperes. E körben sem áll fenn tehát olyan szükséghelyzet, mely számára hátrányos jogi vagy gazdasági következménnyel járna. A felperes saját gazdasági döntési körébe tartozik, hogy az esetleges alperesi követelést olyan fenyegetőnek tekinti-e, amely okot ad a céltartalék képzésére. Megjegyzendő, hogy a felperessel szembeni perindításra mindezidáig nem került sor, erre vonatkozó szándéknyilatkozatot az alperes jelen perben sem tett. A felek között kialakult függő jogi helyzet, elszámolási vita rendezésének nem a nemleges megállapítás a módja, hanem amennyiben bármelyik fél a másikkal szemben igényt kíván érvényesíteni, úgy azt a megfelelő jogi úton, marasztalást kérve kell megtennie. A felek közötti vitás jogi helyzetben nincs tehát olyan többlételemű állami elem, amely a felperes jogvédelmi szükségét megalapozná. Az alperesi követelés peren kívüli vitatása jelen helyzetben elegendő a követelés elhárításához, ehhez felperes számára semmilyen hátrányos jogkövetkezmény nem társul.

[39] A kifejtettkre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes bírói gyakorlatot tükröző, részletesen indokolt ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdésre történő utalással helybenhagyta.

[40] A jogi képviselő útján ellenkérelmet előterjesztő alperes költségfelszámítást nem csatolt, ezért a Pp. 81. § (5) bekezdés, valamint 82. § (3) bekezdésre tekintettel az ítéltábla másodfokú eljárási költség megállapítását mellőzte.

Dr. Hámori Attila s.k.

Dr. Dobler László s.k.

Dr. Tolna András s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

táblabíró